

PRILOGA 3

**PREGLED STRATEŠKIH
DOKUMENTOV
IN STROKOVNIH
PODLAG**

Priloga 3: Pregled strateških dokumentov in strokovnih podlag

V začetni fazi priprave Strategije razvoja MONG 2045 so bili pregledani različni obstoječi strateški dokumenti, sektorske strategije MONG in strokovne podlage, kjer se je osredotočilo predvsem na vizijo, strateške usmeritve ali cilje. Namen pregleda različnih dokumentov je bil seznanitev z obstoječimi, že zapisanimi cilji in usmeritvami tako državnih strateških dokumentov kot občinskih sektorskih strategij.

Od hierarhično nadrejenih strateških dokumentov sta bila podrobneje pregledana Strategija razvoja Slovenije 2030 in Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050. Na občinski ravni pa so bile v pregled vključene sektorske strategije, navedene v 2. poglavju.

V začetni fazi so bile pregledane tudi že izdelane strokovne podlage za novo generacijo prostorskih aktov, torej novelacijo strateškega prostorskega akta oziroma pripravo občinskega prostorskega plana, in v nadaljevanju tudi občinskega prostorskega načrta. V strokovnih podlagah so prepoznani trenutni izzivi, s katerimi se MONG sooča, in predlagani nekateri ukrepi, ki jih naslavlja.

1 Strateške usmeritve države

1.1 Strategija razvoja Slovenije 2030

Vizija:

V sozvočju z okoljem in časom smo našli ravnovesje kakovostnega življenja. S pomočjo učenja se uspešno soočamo z največjimi izzivi. Smo inovativni, ideje spreminjamo v dejanja. Z zaupanjem ustvarjamo dobre odnose ter gradimo solidarno in strpno družbo. Slovenijo samozavestno odpiramo partnerjem, pripravljenim na sodelovanje. Ponosni bogatimo globalno mrežo s svojo kulturno edinstvenostjo.

Osrednji cilj strategije razvoja: zagotoviti kakovost življenja za vse.

Strateške usmeritve:

- vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba,
- učenje za vse življenje,
- visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse,
- ohranjeno zdravo naravno okolje,
- visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja.

Slika prikazuje matriko razvojnih ciljev in strateških usmeritev iz Strategije razvoja Slovenije 2030.

Kakovost življenja za vse	Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba	Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse	Učenje za in skozi vse življenje	Ohranjeno zdravo naravno okolje	Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti in upravljanja
Cilj 1: Zdravo in aktivno življenje	•		•	•	
Cilj 2: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo	•	•	•		
Cilj 3: Dostojno življenje za vse	•				•
Cilj 4: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete	•		•		
Cilj 5: Gospodarska stabilnost		•			•
Cilj 6: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor		•	•		•
Cilj 7: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta	•	•	•		
Cilj 8: Nizkoogljično krožno gospodarstvo	•	•	•	•	
Cilj 9: Trajnostno upravljanje naravnih virov	•	•		•	
Cilj 10: Zaupanja vreden pravni sistem	•	•			•
Cilj 11: Varna in globalno odgovorna Slovenija	•	•		•	•
Cilj 12: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve		•	•		•

1.2 Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050

Vizija prostorskega razvoja:

1. Slovenija bo premišljeno upravljala s svojim prostorom in bo svojim prebivalcem zagotavljala optimalne razmere za varno in zdravo okolje ter visoko kakovost življenja. Svoj razvoj bo snovala na lastnih prostorskih potencialih, prepoznavnosti in identiteti.
2. Naravo in naravne vire bomo varovali ter z njimi trajnostno gospodarili.
3. S premišljenimi urbanističnimi, krajinskimi in arhitekturnimi rešitvami bomo ustvarili prepoznaven red v prostoru.
4. V poselitveni strukturi bomo ohranili sestavo naselij po meri človeka; mesta in druga naselja bodo med seboj sodelovala pri reševanju skupnih izzivov.
5. Središča bo povezoval udoben, učinkovit in cenovno dostopen javni potniški promet.
6. Slovenska naselja bodo prijetna za bivanje in delo, uspešna, okoljsko vzdržna ter podnebno nevtralna.

7. Urbana naselja so središča znanja in inovacij, v njih so razviti vrhunski znanstvenoraziskovalni centri.
8. Podeželje bo kljub modernizaciji obdržalo prepoznavno krajinsko podobo.
9. Ohranjena naravna neposeljena območja in zeleni sistemi bodo medsebojno povezani.
10. Morje in obala bosta kot del nacionalne identitete med ključnimi razvojnimi priložnostmi Slovenije.
11. Energetski sistem bo zanesljivo oskrboval gospodinjstva in gospodarstva z energijo.
12. Prometna in energetska infrastruktura ter infrastruktura elektronskih komunikacij bodo učinkovito povezovala središča.

Cilji:

- vzpostaviti ustrezne razmere za prehod v podnebno nevtralno družbo,
- doseči mednarodno konkurenčnost slovenskih mest,
- zagotoviti kakovost življenja na urbanih in podeželskih območjih,
- okrepiti prostorsko identiteto,
- izboljšati odpornost in prilagodljivost prostora na spremembe.

2 Obstoječe sektorske strategije Mestne občine Nova Gorica

2.1 Trajnostna urbana strategija – TUS 2030

Vizija 2030 – Kakšno mesto je Nova Gorica leta 2030?

- Pametno in podjetno
- Pravično in privlačno
- Zeleno in zdravo
- Povezano in dostopno
- Čezmejno in evropsko

Razvojni izzivi:

1. Gospodarska transformacija
2. Vitalnost mesta in socialno vključevanje meščanov vseh starostnih skupin
3. Zmanjševanje ogljičnega odtisa in novi obnovljivi viri energije
4. Pozicioniranje in povezanost mesta v slovenskem, regijskem ter evropskem prostoru
5. Učinkovitost mestnih sistemov in procesov ter digitalna transformacija

TUS v nadaljevanju za prepoznane izzive opredeljuje prednostne usmeritve s cilji in sklopi ukrepov, konkretnimi aktivnostmi in kazalniki uspešnosti.

2.2 Strategija kmetijstva

Vizija

Kmetijstvo na območju Mestne občine Nova Gorica bo do leta 2034 uspešna in rastoča gospodarska dejavnost.

Pridelava kakovostne hrane ob skrbi za okolje bo pomemben element trajnostnega in prostorskega razvoja občine ter ključni nosilec razvoja podjetniških dejavnosti na podeželju.

Kmetijska gospodarstva v občini bodo primerljiva s kmetijskimi gospodarstvi v Sloveniji in širšem čezmejnem prostoru z vidika velikosti, dohodkov ter inovativnosti.

Strateški cilj

Dvig kmetijske proizvodnje s ciljem spodbujanja lokalne oskrbe in prehranske varnosti ter izboljšanje dohodkovnega položaja kmetijskih gospodarstev.

Prednostne usmeritve:

- izboljšanje infrastrukture in povečanje tržne usmerjenosti kmetijskih gospodarstev,
- trajnostno kmetovanje in upravljanje z gozdovi,
- prilagajanje podnebnim spremembam,
- medsektorsko povezovanje,
- ohranjanje tradicij, kulturne dediščine in podeželske krajine.

2.3 Celostna prometna strategija 2025

Vizija:

Mestna občina Nova Gorica je varen in zelen prostor, kjer s trajnostnimi potovalnimi navadami prispevamo k blaginji občine in kakovosti bivanja za vse, promet pa učinkovito zadovoljuje potrebe gospodarstva in prebivalcev.

Cilji:

- izboljšana kakovost življenja za vse generacije, zlasti za ranljive skupine, v privlačni, zeleni in povezani skupnosti,
- vsem dostopen prometni sistem, ki omogoča socialno vključenost,
- večja varnost vseh udeležencev cestnega prometa,
- izboljšana dostopnost do osnovnih storitev in dejavnosti,
- bolj zdravi in bolj telesno aktivni prebivalci,
- okrepljeno lokalno in regionalno gospodarstvo, ki temelji na pozitivnih demografskih trendih in izboljšani dostopnosti,
- znižane lokalne emisije onesnaževal in toplogrednih plinov iz prometa.

2.4 Strategija razvoja trajnostnega turizma v destinaciji Nova Gorica in Vipavska dolina 2024–2030

Vizija:

Destinacija Nova Gorica in Vipavska dolina:

- je biser med destinacijami na preseku svetov Krasa, Alp in Mediterana. Je dežela kontrastov, ki ponuja pristna in zelena turistična doživetja, izvrstno kulinariko, tisočletno zgodovino ter zgodbo edinstvenega evropskega somestja;
- je prva izbira gostov, ki se želijo potopiti v nepozabne običaje in kulturo, uživati v odlični hrani, vinu, športnih, adrenalinskih doživetjih in neokrnjeni naravi ter sobivati z gostoljubnim lokalnim prebivalstvom.

Destinacija Nova Gorica in Vipavska dolina ponuja:

- na kožo pisano pristno, butično doživetje, ki vedno prijetno preseneča z visoko kakovostjo,
- nepozabna kulturna, gastronomska in zgodovinska odkritja, ki jih ni mogoče doživeti nikjer drugje,
- prijazno in milo klimo ter neokrnjeno naravo, ki vabi celo leto,
- simpatične in sproščene športne izzive, ki telo napolnijo z malo več ali malo manj adrenalina,
- trajnostni pristop v sožitju z naravo, lokalnim prebivalstvom, obiskovalci in ponudniki.

Strateški cilji do leta 2030:

- učinkovito upravljanje s turistično destinacijo,

- povečanje kakovosti in vrednosti turistične dejavnosti,
- skladen in trajnosten razvoj turizma.

Razvojni cilji:

1. Učinkovito upravljanje s turistično destinacijo
2. Skupna športna infrastruktura
3. Obogatena in dostopna turistična infrastruktura s področja kulture
4. Inovativna in celovita ponudba doživetij za strateške tržne segmente
5. Celovita in bogata dopolnilna ponudba
6. Razvoj človeških virov na področju turizma
7. Optimizacija nastanitvenih kapacitet
8. Izboljšava infrastrukture mobilnosti
9. Optimizacija trženja in prodaje
10. Trajnost, sobivanje z okoljem in prilagajanje podnebnim spremembam

2.5 Strategija razvoja kulture

Strateški cilji:

- Kultura kot razvojni dejavnik mesta.
- Nova Gorica kot pomembno umetniško in ustvarjalno središče:
 - o celostno prostorsko načrtovanje somestja.
- Regijsko žarišče znanja.
- EPK 2025 in njena zapuščina:
 - o sistematična ureditev upravljalvske, kadrovske in programske zapuščine EPK 2025 ter obstoječih zavodov,
 - o urbana regeneracija skupnega čezmejnega območja (EPK distrikt) in celovit načrt upravljanja z infrastrukturo ključnih deležnikov (MONG, UNG, Slovenske železnice).
- Infrastrukturni projekti na področju kulture:
 - o kulturno-prostorski manifest z mapiranjem potencialnih objektov za kulturno dejavnost,
 - o preverba možnosti za prostorsko širitev Pokrajinskega arhiva Nova Gorica,
 - o obnova vile Bartolomei,
 - o obnova gradu Kromberk.
- Strateški cilji z ukrepi na posameznih področjih kulturnih dejavnosti (uprizoritvene umetnosti, glasbene umetnosti, kulturna dediščina, vizualne umetnosti, intermedijske umetnosti, knjiga in založništvo, knjižnična dejavnost in bralna kultura, film, mediji, nevladne organizacije in ljubiteljska kultura).
- Drugi strateški cilji.

2.6 Programski dokument na področju terciarnega izobraževanja na Goriškem

Programske usmeritve:

1. Vzpostavitev univerzitetnega kampusa:
vzpostavitev območja, kjer bi se na enem mestu združili visokošolski programi, raziskave ter bivanje študentov in raziskovalcev.
2. Dejavnosti povezovanja terciarnega izobraževanja, inovacij, raziskovanja z lokalnimi gospodarskimi in drugimi organizacijami s ciljem spodbujanja napredka obstoječih ter novih podjetij na osnovi znanja in novih tehnologij.

3. Dejavnosti vzpostavljanja Goriške kot mednarodno atraktivne destinacije za študij in raziskovanje.

2.7 Strategija športa – GO šport

Strateški cilji, strateške usmeritve in uresničevanje strategije

1. Šport za vse:

- povečati število vključenih prebivalcev v organizirane programe športa za 20 %,
- v prostočasnih programih športa po pouku povečati udeležbo otrok in mladih za 30 %,
- izboljšati gibalno učinkovitost otrok in mladine za 10 %.

2. Tekmovalni športi:

- povečati število športnikov v mladinskih kategorijah za 15 %,
- na drugih velikih mednarodnih članskih tekmovanjih bodo športniki osvojili vsaj 5 medalj,
- vsaj en vrhunski športnik osvoji olimpijsko medaljo,
- vsaj 2 ekipi v športih z žogo uspešni na državni in mednarodni ravni.

3. Športni objekti:

- na podežlju razviti najmanj 3 centre športa v naravi za vse,
- obnoviti obstoječe športne objekte v mestu in na podežlju,
- zgraditi novo večnamensko športno dvorano s kapaciteto do 5000 gledalcev,
- v mestu in na podežlju obnoviti ter postaviti skupno 10 otokov športa za vse,
- obnoviti kajakaški center,
- zgraditi nov športni park,
- zgraditi vadbeni center za borilne športe.

2.8 Strategija za starejše MONG 2022–2026

S strategijo za starejše v MONG želimo **starejšim občanom** omogočiti **čim daljše in kakovostnejše življenje v tretjem življenjskem obdobju**. Strategija za starejše v MONG je skladna z Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030 (v nadaljevanju Resolucija).

Resolucija zasleduje **splošni cilj**, in sicer izboljšanje kakovosti življenja posameznikov in družin, ter krepitev družbene povezanosti, medsebojne solidarnosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva.

Poleg splošnega cilja določa še **tri ključne cilje**:

- zmanjšanje tveganja revščine in povečanje socialne vključenosti socialno ogroženih ter ljudi, ki živijo v ranljivih situacijah in kontekstih,
- izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev in programov,
- vzpostavljanje pogojev za delovanje in krepitev kakovosti ter razvoja socialnega varstva.

Prednostne usmeritve in področni cilji:

1. Ustvarjanje kakovostnega bivalnega okolja za aktivno staranje:
 - o bivalni in namestitveni objekti,
 - o stanovanjski objekti v zasebni lasti in gospodarjenje s stanovanji,
 - o objekti za institucionalno varstvo,

- o zunanje površine, zdravo in ljudem prijazno okolje,
- o mobilnost starejših.
- 2. Izboljšanje zdravstvenega stanja starejših oseb:
 - o izboljšanje zdravstvenega stanja,
 - o povečanje digitalne pismenosti.
- 3. Socialno varstvo in vključevanje starejših v družbeno življenje.
- 4. Zmanjšanje tveganja revščine:
 - o prostovoljstvo kot družbena vrednota,
 - o krepitev solidarnosti in povezanosti med generacijo,
 - o humanitarno čezmejno delovanje,
 - o informiranje in ozaveščanje starejših o možnih pomočeh.

3 Strokovne podlage za novo generacijo prostorskih aktov

3.1 Poročilo o prostorskem razvoju Mestne občine Nova Gorica, november 2021

Na podlagi Zakona o urejanju prostora je poročilo o prostorskem razvoju podlaga za pripravo izhodišč ter sklepa za pričetek sprememb in dopolnitev novih prostorskih aktov občine. Pri tem zakon občine obvezuje, da morajo poročilo o prostorskem razvoju pripraviti vsake štiri leta, s čimer se vsaj okvirno vzpostavlja sistem spremljanja stanja v prostoru. Vsebine, ki jih mora poročilo o prostorskem razvoju vsebovati, so zakonsko opredeljene.

Cilj poročila je bil izdelati ničelno poročilo o stanju v prostoru na podlagi stanja v prostoru ter veljavnih prostorskih aktov in glede na opredelitve, cilje in ukrepe iz nadrejenih evropskih, državnih in regijskih strategij, programov in drugih aktov ter sektorskih planov.

Poročilo prostorskega razvoja občine obsega poglavja analize in ocene stanja v prostoru po štirih temeljnih sklopih. Ti so nadalje razdeljeni na več vsebinskih področij, pomembnih za analizo stanja in teženj oziroma oceno prostorskega razvoja občine:

1. Poselitev:
 - demografija,
 - gospodarstvo,
 - centralne dejavnosti,
 - naselja in razpršena poselitev.
2. Krajina in varstvo naravnih virov:
 - kulturna krajina,
 - ohranjanje narave,
 - varstvo kulturne dediščine,
 - varstvo kmetijskih zemljišč,
 - varovanje in funkcije gozdov,
 - varstvo vodnih virov,
 - vodna in priobalna zemljišča,
 - varstvo drugih naravnih virov,
 - varstvo pred naravnimi nesrečami.
3. Obvezna občinska gospodarska javna infrastruktura:
 - prometna infrastruktura,
 - vodooskrba,
 - odvajanje in čiščenje odpadnih vod,

- energetska infrastruktura,
- telekomunikacijska infrastruktura.

4. Zemljiška politika:

- komunalni prispevek,
- nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča.

V osnovi je poročilo sestavljeno iz pregleda strateških ciljev države, regije in občine, ki so pomembni za prostorski razvoj občine, iz analize stanja in teženj ter vrednotenja stanja v odnosu do zastavljenih ciljev občine po posameznih področjih. Izvedena je podrobna analiza izvajanja občinskih prostorskih aktov (predvsem analiza sprejetih in veljavnih izvedbenih občinskih prostorskih aktov – OPN, OPPN, PPIP). Pri tem so podane usmeritve in priporočila za pripravo strokovnih podlag ter nadgradnjo veljavnih prostorskih aktov občine (predvsem identifikacija ključnih problemov v prostoru, usmeritve za pripravo novih ali posodobitev obstoječih strokovnih podlag za posamična vsebinska področja).

V analizi stanja in trendov je bila izdelana tudi primerjava z izbranimi primerljivimi oziroma konkurenčnimi občinami, ki so bile izbrane na podlagi več kriterijev, kot so: statistični kazalniki (prebivalstvo, zaposlenost, višina plač, gostota cestnega omrežja, indeks delovne mobilnosti, pozidane površine na prebivalca, stanovanja, gradbena dovoljenja itd.), geografska lega, vloga občine oziroma mesta v omrežju naselij na državni ravni, regijska pripadnost, bližina državne meje in zaposlitvenih središč v tujini glede na oddaljenost od večjih razvojnih središč, predvsem Ljubljane in drugih nacionalnih središč, število naselij in poselitvena tipologija. Izbrane občine za primerjavo, ki jih je potrdila tudi MONG, so bile: Občina Ajdovščina, Mestna občina Koper, Mestna občina Kranj, Mestna občina Novo mesto, Mestna občine Murska Sobota, Občina Postojna, Občina Sežana, Mestna občina Slovenj Gradec, Občina Šempeter - Vrtojba.

Del poročila je tudi poglavje, ki ozemlje MONG obravnava kot enoto čezmejnega središča, somestje Nove Gorice, Gorice in Šempetra - Vrtojbe, zato je bila v analizo vključena še Goriška pokrajina (ital. Provincia di Gorizia) kot prostorska enota širšega območja čezmejnega somestja ter Občina Gorica (ital. Comune di Gorizia) kot prostorska enota ožjega območja obravnave.

Povzetek analize in ocene stanja po temeljnih sklopih

Demografija

Mestna občina Nova Gorica se sooča z izrazitimi demografskimi izzivi, saj število prebivalcev dolgoročno upada, prebivalstvo pa se hitro stara. Kljub rahlemu prirastu zaradi priseljevanja iz tujine je bilo leta 2020 v občini manj prebivalcev kot leta 2010. Negativni naravni prirast, upad števila rojstev in odseljevanje, zlasti mladih, poslabšujejo starostno strukturo prebivalstva, kar se kaže v nadpovprečni starosti prebivalcev, visokem deležu starejših in naraščajočem indeksu staranja. Posebej zaskrbljujoč je upad števila otrok, zato bodo za ohranitev demografske vitalnosti občine potrebni spremljanje trendov ter ukrepi za izboljšanje zaposlitvenih, stanovanjskih in bivalnih pogojev. Znotraj občine so opazne tudi prostorske razlike, saj prebivalstvo upada predvsem v severnem zaledju in nekaterih osrednjih naseljih, medtem ko rast beležijo nekatera okoliška naselja z bolj kakovostnim bivalnim okoljem.

Gospodarstvo

Mestna občina Nova Gorica ostaja pomembno regionalno zaposlitveno središče z več delovnimi mesti kot delovno aktivnimi prebivalci, vendar njen gospodarski pomen v zadnjih letih nekoliko upada. Po posledicah gospodarske krize in epidemije gospodarstvo stagnira, čeprav ostaja stopnja delovne

aktivnosti visoka, brezposelnost pa se zmanjšuje. Gospodarska struktura je raznolika, z večjim poudarkom na storitvenih dejavnostih, vendar občini primanjkuje izrazite nosilne gospodarske panoge. Pozitivni trendi se kažejo v rasti števila podjetij in samostojnih podjetnikov, medtem ko plače ostajajo nekoliko pod slovenskim povprečjem. Občina ima pomembno vlogo pri dnevnih delovnih migracijah iz širše regije, hkrati pa so razpoložljive površine za gospodarski razvoj že večinoma zapolnjene, zato bo za nadaljnji razvoj ključnega pomena zagotavljanje novih poslovnih območij in delovnih mest z višjo dodano vrednostjo. Turizem predstavlja dodatno razvojno priložnost, zlasti na področju igralniškega, športno-rekreacijskega in sonaravnega turizma, čeprav ga je epidemija močno prizadela.

Centralne dejavnosti

Omrežje naselij in centralnih funkcij v MONG je načeloma ustrezno razvito, pri čemer kot osrednje središče izrazito izstopa Nova Gorica z dobro razvitimi oskrbnimi, storitvenimi in upravnimi dejavnostmi. Medtem se opremljenost z osnovnimi funkcijami v zalednih in podeželskih naseljih postopoma zmanjšuje, zato bo v prihodnje pomembno ohraniti obstoječo raven storitev ter izboljševati športno-rekreacijsko in zeleno infrastrukturo. Na področju predšolskega in osnovnošolskega izobraževanja so zmogljivosti trenutno zadostne in glede na demografske trende niso pričakovane večje potrebe po širitvah. Večje izzive predstavlja skrb za starejše, saj obstoječi kapaciteti domov za starejše zaradi staranja prebivalstva in širšega regionalnega povpraševanja ne zadostujeta v celoti, zato bo v prihodnje potrebno povečanje zmogljivosti in prilagoditev oskrbe potrebam vse številčnejše starejše populacije.

Naselja in razpršena poselitve

Glede na analizo poselitve je prostorski razvoj MONG v splošnem usklajen z zastavljenimi cilji, pri čemer prevladujejo stanovanjske površine, pomemben delež pa zavzemajo tudi centralne dejavnosti, zelene površine in infrastruktura. Poselitev je pretežno skoncentrirana v osrednjem urbanem območju Nove Gorice, Kromberka in Solkana, kjer je tudi največ prostih stavbnih zemljišč. Kljub obstoječim rezervam je nepozidanih zemljišč razmeroma malo, zlasti za razvoj centralnih in proizvodnih dejavnosti, kar lahko predstavlja omejitev za nadaljnji gospodarski razvoj. Občina ima sicer še določene možnosti za stanovanjsko gradnjo, vendar je ključni izziv aktivacija obstoječih prostorskih rezerv in njihova boljša razporeditev glede na razvojne potrebe. Analiza zato izpostavlja potrebo po prilagoditvah prostorskega načrtovanja, zagotavljanju novih površin za razvoj in vzpostavitvi stalnega spremljanja poselitvenih trendov kot podlage za dolgoročno usmerjanje prostorskega razvoja občine.

Krajina in varstvo naravnih virov

Prostor MONG zaznamujejo številni varstveni režimi, ki hkrati predstavljajo omejitve za razvoj in priložnosti za trajnostno rabo prostora. Glede na analizo se raba prostora razmeroma intenzivno spreminja, vendar spremembe zaenkrat ne povzročajo bistvenih posegov v podobo kulturne krajine. Opazno je predvsem prestrukturiranje kmetijskih površin in trajnih nasadov, medtem ko večjega opuščanja kmetijske dejavnosti ni zaznati. Pomemben delež občinskega ozemlja je vključen v režime varstva narave, kmetijskih zemljišč, vodnih virov in območij požarne ogroženosti, kar pomembno vpliva na prostorsko načrtovanje. Občina mora zato pri nadaljnjem razvoju zagotavljati usklajevanje razvojnih potreb z varstvenimi zahtevami, preprečevati nepremišljene posege v prostor, ohraniti kulturno krajino ter dosledno upoštevati omejitve, povezane z varovanimi območji, poplavno ogroženostjo in vodnimi zemljišči.

Obvezna občinska gospodarska javna infrastruktura

Stanje komunalne opremljenosti v MONG je na splošno dobro, vendar zaradi razpršene poselitve občina nosi razmeroma visoke stroške izgradnje in vzdrževanja gospodarske javne infrastrukture. Analiza ugotavlja, da načrtovanje komunalne opreme ni dovolj povezano s prostorskim načrtovanjem in razvojem stavbnih zemljišč, čeprav bi moralo slednje predstavljati osnovo za načrte opremljanja in izvajanje zemljiške politike. Prav tako se podrobno načrtovanje z občinskimi podrobnimi prostorskimi načrti izvaja le delno. Za učinkovitejši prostorski razvoj bi bilo treba tesneje povezati strateško in izvedbeno načrtovanje komunalne infrastrukture s prostorskim planiranjem ter zagotoviti zadostne zaloge vnaprej pripravljenih in komunalno opremljenih stavbnih zemljišč, kar bi predstavljalo pomembno razvojno in konkurenčno prednost občine.

Zemljiška politika

Na področju finančnih ukrepov zemljiške politike MONG uporablja različne instrumente, pri čemer analiza izpostavlja predvsem komunalni prispevek in nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča (NUSZ). Višina komunalnega prispevka je ocenjena kot ustrezna, vendar ostaja vprašanje, ali v celoti zagotavlja finančno vzdržnost komunalnega opremljanja, saj predstavlja enega ključnih namenskih virov za razvoj infrastrukture. Hkrati bi ga občina lahko učinkoviteje uporabljala tudi kot instrument usmerjanja prostorskega razvoja. Glede na analizo NUSZ so obremenitve za stanovanjske in poslovne površine v primerjavi s podobnimi mestnimi občinami razmeroma nizke, kar lahko spodbuja priseljevanje prebivalcev in gospodarsko dejavnost, vendar zmanjšuje prihodkovni potencial občine. Zato je smiselno, da občina višino NUSZ ponovno preuči z vidika svojih razvojnih ciljev, konkurenčnosti gospodarstva in učinkovitega izvajanja zemljiške politike.

3.2 Analiza in simulacija demografskega razvoja za pripravo strateških in razvojnih dokumentov Mestne občine Nova Gorica, september 2024

Analiza demografskega razvoja na ravni Goriške regije, območja nekdanje občine Nova Gorica in Mestne občine Nova Gorica kaže na dolgoročne trende zmanjševanja števila prebivalcev, staranja prebivalstva ter upadanja deleža delovno aktivnih. Kljub temu da priseljevanje, predvsem iz tujine, deloma blaži negativni naravni prirast, projekcije do leta 2050 napovedujejo nadaljnji upad prebivalstva, ocenjen na približno 10 %, in izrazito zmanjšanje delovno aktivnega prebivalstva. Analiza potrjuje tudi velike razlike med občinami in posameznimi krajevnimi skupnostmi, kjer nekatera območja še beležijo rast, medtem ko se predvsem podeželska in težje dostopna območja praznijo. Hkrati se v vseh analiziranih območjih povečuje delež starejšega prebivalstva, zlasti starejših od 75 let, kar bo pomembno vplivalo na potrebe po storitvah in infrastrukturi. Ugotovitve poudarjajo nujnost načrtovanja razvojnih in prostorskih ukrepov na podrobnejši lokalni ravni, saj občinska povprečja pogosto prikrivajo izrazite razlike med posameznimi naselji in krajevnimi skupnostmi.

3.3 Analiza ključnih gospodarskih sektorjev, november 2024

Analiza ključnih gospodarskih sektorjev MONG, ki jo je novembra 2024 pripravila Severno Primorska gospodarska zbornica, predstavlja podlago za pripravo strateških usmeritev gospodarskega razvoja Goriške do leta 2030. Namen raziskave je bil pridobiti poglobljen vpogled v trenutno stanje gospodarstva, ključne razvojne ovire, potrebe podjetij in potenciala za rast. Ugotovitve naj bi služile kot osnova za pripravo razvojnih programov, prostorskega načrtovanja, investicijske politike in ukrepov za izboljšanje poslovnega okolja.

Raziskava temelji na spletni anketi, izvedeni med avgustom in septembrom 2024, v kateri je sodelovalo 61 podjetij različnih velikosti in dejavnosti. Čeprav vzorec ni popolnoma reprezentativen, daje dober vpogled v razmišljanja in potrebe podjetij, ki delujejo na območju Goriške.

Struktura gospodarstva

Anketa potrjuje, da gospodarstvo Goriške temelji predvsem na malih in mikropodjetjih:

- 59 % podjetij ima do 10 zaposlenih,
- 33 % zaposluje med 11 in 50 oseb,
- le 8 % podjetij je srednje velikih.

Večina anketiranih podjetij ustvarja relativno skromne dobičke, saj jih 66 % dosega do 50.000 EUR letnega dobička. Gospodarska struktura je raznolika, med pogostejše zastopanimi dejavnostmi pa so informacijske tehnologije, trgovina, gostinstvo, gradbeništvo in različne storitvene dejavnosti.

Trenutno stanje gospodarstva

Podjetja svoje poslovanje večinoma ocenjujejo pozitivno:

- 59 % ga ocenjuje kot dobro ali zelo dobro,
- 26 % kot povprečno,
- manj kot 10 % kot slabo.

Po drugi strani pa je splošna ocena gospodarskih razmer precej manj optimistična. Kar 44 % podjetij meni, da so se razmere v primerjavi s prejšnjim letom poslabšale, le 8 % pa jih zaznava izboljšanje.

To kaže na zanimiv paradoks: posamezna podjetja so s svojim poslovanjem večinoma zadovoljna, vendar širše gospodarsko okolje zaznavajo kot manj ugodno.

Ključni izzivi podjetij

Najpogostejše izpostavljene težave so:

- pomanjkanje usposobljene delovne sile (68 %),
- visoki stroški poslovanja (54 %),
- regulativne ovire (21 %),
- omejen dostop do financiranja (20 %),
- pomanjkanje povpraševanja (20 %).

Kot težava je prav tako pogosto omenjeno pomanjkanje poslovnih in proizvodnih prostorov pa tudi zemljišč za širitev ter počasni upravni postopki.

Podpora lokalne skupnosti

Med najbolj kritičnimi ugotovitvami raziskave je ocena podpore lokalne skupnosti. Nobeno podjetje podpore občine ni ocenilo kot zelo dobre:

- 39 % podjetij jo ocenjuje kot slabo ali zelo slabo,
- 36 % kot povprečno,
- le četrtnina kot dobro.

Podjetja opozarjajo predvsem na dolgotrajne administrativne postopke, dolgotrajno pridobivanje dovoljenj, počasno urejanje prostorskih aktov, pomanjkanje zemljišč za razvoj in premalo odzivnosti lokalnih institucij.

Potrebe podjetij in razvojne priložnosti

Podjetja za nadaljnji razvoj najbolj potrebujejo:

- finančno pomoč (47 %),
- povezovanje in mreženje (39 %),
- izobraževanje in usposabljanje (37 %),
- pravno svetovanje (24 %),
- tehnološko podporo (20 %).

Priložnosti za rast

Kar 65 % podjetij vidi razvojne priložnosti na Goriškem. Največ potenciala prepoznajo v:

- informacijskih tehnologijah,
- visokotehnoloških dejavnostih,
- turizmu in gostinstvu,
- proizvodnji,
- gradbeništvu,
- mednarodnem povezovanju,
- trgovini.

Kot prednosti območja izpostavljajo bližino Italije, kakovost življenja ter možnosti za razvoj butičnega turizma, potencial za privabljanje tujih investicij in digitalizacijo gospodarstva.

Tretjina podjetij pa meni, da razvojne možnosti ostajajo omejene zaradi pomanjkanja zemljišč, poslovnih con, podpore lokalnih oblasti, administrativnih ovir, majhnega trga in nizke kupne moči.

Infrastruktura in prostorske potrebe

Največja infrastrukturna pomanjkljivost so prometne povezave:

- 49 % podjetij kot ključno oviro navaja neustrezne ceste.

Podjetja opozarjajo tudi na pomanjkanje:

- novih poslovnih con,
- parkirišč,
- komunalne opremljenosti,
- širokopasovnega interneta,
- javnega prevoza in kolesarskih povezav,
- stanovanj za mlade strokovnjake.

Pogosta je ocena, da infrastrukturni razvoj ne sledi potrebam gospodarstva in da občina/regija zaostaja za primerljivimi območji.

Načrti za širitev podjetij in ovire pri širitvi

Polovica podjetij nima zadostnih poslovnih prostorov, 63 % pa jih načrtuje širitev v naslednjih petih letih. Najpogosteje potrebujejo skladišča, zemljišča za širitev, proizvodne prostore in pisarne.

Glavne ovire pri širitvi so:

- visoki stroški nepremičnin,
- pomanjkanje prostih in ustreznih zemljišč,
- dolgotrajni postopki sprejemanja prostorskih aktov.

Največji interes za širitev izkazujejo IT podjetja, proizvodna podjetja, trgovinska podjetja in gradbeni sektor.

Vloga JSMGG

Javni sklad malega gospodarstva Goriške pozna 68 % podjetij, vendar je dejanska uporaba njegovih storitev precej nižja. Najpogosteje podjetja uporabljajo mikrokredite, medtem ko so subvencije, garancije in izobraževanja manj zastopani.

Podjetja predlagajo:

- poenostavitev postopkov,
- boljše informiranje,
- širitev finančnih spodbud za razvoj, inovacije in trajnostne projekte.

Ključna priporočila

Analiza ugotavlja, da ima Goriška pomemben razvojni potencial, vendar ga omejuje več strukturnih težav. Za uspešen razvoj do leta 2030 so ključni naslednji ukrepi:

1. Izboljšanje dostopa do usposobljene delovne sile.
2. Zmanjšanje administrativnih ovir.
3. Hitrejše prostorsko načrtovanje.
4. Razvoj novih poslovnih in industrijskih con.
5. Izboljšanje prometne, komunalne in digitalne infrastrukture.
6. Več finančnih spodbud za podjetja.
7. Tesnejše sodelovanje med občino, gospodarstvom in izobraževalnimi ustanovami.

Osrednje sporočilo analize je, da gospodarstvo na Goriškem ostaja razvojno naravnano in optimistično glede prihodnosti, vendar pričakuje bistveno bolj aktivno in razvojno usmerjeno podporo lokalnega okolja za uresničitev svojih razvojnih načrtov.

3.4 Analiza gospodarskega podpornega okolja, november 2024

Namen analize

Analiza obravnava delovanje gospodarskega podpornega okolja v MONG in podaja predloge za vzpostavitev učinkovitejšega inovacijsko-podjetniškega ekosistema. Temeljno vprašanje je, kako bolje povezati podpirne institucije, organizacije znanja in gospodarstvo, da bi podjetjem zagotovili celovito podporo in s tem spodbudili gospodarski razvoj ter ustvarjanje kakovostnih delovnih mest.

Dokument izhaja iz prepričanja, da dolgoročni razvoj občine temelji na močnem gospodarstvu, kakovostnih delovnih mestih, inovacijah in podjetništvu. Zato mora občina vzpostaviti pogoje, v katerih bodo institucije znanja, podpirne organizacije, podjetja in drugi deležniki delovali usklajeno ter sledili skupnim razvojnim ciljem.

Ključne ugotovitve

Analiza ugotavlja, da inovacijsko-podjetniški ekosistem v MONG sicer obstaja, vendar deluje nepovezano, brez zadostne koordinacije in jasnih razvojnih usmeritev. Posamezne organizacije izvajajo številne kakovostne programe, vendar med njimi ni dovolj sodelovanja, zato celoten sistem ne dosega pričakovanih učinkov. Posebej je izpostavljena šibka povezava med raziskovalno-razvojno dejavnostjo in gospodarstvom ter prevelika usmerjenost posameznih organizacij v lasten razvoj namesto v skupne cilje.

Dokument izpostavlja sedem ključnih razvojnih izzivov:

1. Razvoj in privabljanje talentov.
2. Krepitev raziskav, razvoja in inovacij.
3. Spodbujanje nastajanja novih podjetij.
4. Finančna podpora gospodarstvu.
5. Razvoj infrastrukture.
6. Oblikovanje jasnih razvojnih dokumentov.
7. Učinkovito upravljanje in koordinacija deležnikov.

Obstoječe prednosti

Mestna občina Nova Gorica že razpolaga s pomembnimi razvojnimi viri. V podpornem okolju sodeluje več kot 10 organizacij in približno 100 strokovnjakov, letno pa je za podporne aktivnosti in finančne spodbude gospodarstvu namenjenih več milijonov evrov. Na voljo so številni programi, kot so dejavnosti Primorskega tehnološkega parka, Javnega sklada malega gospodarstva Goriške, Univerze v Novi Gorici, Območne obrtno-podjetniške zbornice in drugih organizacij.

Po oceni analize težava ni v pomanjkanju virov, temveč v njihovem razpršenem in premalo usklajenem delovanju. Zato analiza predlaga:

- strateško načrtovanje,
- boljše usmerjanje dejavnosti,
- prilagajanje programov dejanskim potrebam gospodarstva,
- učinkovitejšo porabo virov,
- sistematično spremljanje rezultatov.

Predlagana vizija razvoja

Predlagana vizija razvoja gospodarstva MONG temelji na štirih ključnih usmeritvah: trajnostnem gospodarskem razvoju, razvoju centra znanja, inovacijah, visokotehnoloških podjetjih, usmeritvi v zelene in digitalne tehnologije ter kakovostni podpori podjetjem v vseh razvojnih fazah. Ključni razvojni cilji so:

- povečanje števila novih podjetij,
- privabljanje in zadrževanje talentov,
- rast inovativnosti in dodane vrednosti,
- razvoj novih gospodarskih dejavnosti,
- revitalizacija degradiranih urbanih območij za gospodarsko uporabo.

Predlagani ukrepi

Analiza predlaga pet ključnih korakov za vzpostavitev učinkovitega ekosistema.

1. Vzpostavitev partnerstva deležnikov

Vse ključne institucije naj oblikujejo formalno partnerstvo, v katerem bodo jasno opredeljene njihove vloge, odgovornosti in prispevki k skupnim razvojnim ciljem.

2. Oblikovanje enotnega sistema podpornih mehanizmov

Podpora mora biti prilagojena celotnemu življenjskemu ciklu podjetja – od razvoja podjetniške ideje in ustanovitve podjetja do njegove rasti, internacionalizacije in nadaljnjega razvoja. V središče vseh aktivnosti mora biti postavljeno inovativno in produktivno podjetništvo.

3. Večletno načrtovanje razvoja gospodarstva

Mestna občina Nova Gorica naj pripravi večletni načrt razvoja gospodarstva s prioriteta, na podlagi katerega bodo posamezni deležniki pripravljali svoje letne programe dela. To bo omogočilo boljše usklajevanje aktivnosti in učinkovitejšo porabo sredstev.

4. Razvoj infrastrukture

Poleg prometne in komunalne infrastrukture je treba razvijati tudi raziskovalno infrastrukturo, podjetniške inkubatorje, coworking prostore ter poslovne in industrijske cone. Infrastruktura mora biti načrtovana skladno s potrebami gospodarstva.

5. Spremljanje rezultatov

Občina mora redno spremljati doseganje zastavljenih ciljev, analizirati potrebe gospodarstva in po potrebi prilagajati razvojne ukrepe ter podporne programe.

Vloga Mestne občine Nova Gorica

Osrednje sporočilo dokumenta je, da mora MONG prevzeti bistveno bolj aktivno razvojno vlogo. Ker je ekosistem trenutno v začetni fazi razvoja, je potrebno centralizirano vodenje in koordinacija vseh deležnikov. Naloge občine naj vključujejo:

- strateško načrtovanje razvoja gospodarstva,
- usklajevanje deležnikov,
- zagotavljanje pogojev za razvoj infrastrukture,
- razporejanje finančnih virov,
- spremljanje rezultatov,
- promocijo gospodarstva in podjetništva.

Dokument poudarja, da gospodarstvo ne sme biti le eno izmed razvojnih področij občine, temveč mora postati ena njenih osrednjih razvojnih prioritet.

Predlagani prvi koraki

Za začetek vzpostavitve učinkovitega sistema analiza predlaga naslednje aktivnosti:

1. MONG prevzame koordinacijo deležnikov.
2. Pripravi večletni razvojni načrt gospodarstva.
3. Deležnike usmeri v oblikovanje letnih operativnih programov.
4. Poskrbi za usklajenost vseh programov.
5. Na podlagi skupnih prioritet razporedi finančne vire.
6. Spremlja rezultate in prilagaja ukrepe dejanskim potrebam gospodarstva.

Zaključek

Analiza ugotavlja, da ima Nova Gorica ustrezne organizacijske, strokovne in finančne potencialne za razvoj močnega inovacijsko-podjetniškega ekosistema, vendar ti trenutno niso dovolj povezani. Ključ do

uspeha ni ustanavljanje novih institucij, temveč boljše sodelovanje, skupno načrtovanje in učinkovita koordinacija obstoječih deležnikov. Mestna občina Nova Gorica mora prevzeti aktivno vodilno vlogo in vzpostaviti sistem, ki bo podpiral razvoj podjetništva, inovacij in gospodarstva ter prispeval k ustvarjanju kakovostnih delovnih mest in dolgoročni konkurenčnosti občine